

Jaarverslag 2023 van de Vereniging Musea Schouwen-Duiveland VMSD

1 Inleiding

In het jaar 2023 wisten bezoekers onze musea langzaam weer te vinden. Het herstel van een COVID-periode, waarin we deuren moesten sluiten en bezoekers daarna nog lang wegbleven, kwam op gang.

Op grond van artikel 14 lid 2 van de statuten van de VMSD brengt het bestuur van de vereniging op een ledenvergadering binnen zes maanden na afloop van het boekjaar een jaarverslag uit over de gang van zaken in de vereniging en over het gevoerde beleid.

Het Jaarverslag 2023 is in de voorjaarsvergadering van 2024 vastgesteld.

A. Scheffers, voorzitter
D.S. Kooman, penningmeester
S. Louwerse, secretaris

2 Missie van de VMSSD

Eiland

Schouwen-Duiveland is een eiland met een lange en rijke geschiedenis, verbonden aan de zee, de handel en de natuur. Slechts een halve eeuw geleden 'eiland af' door de bouw van de Deltawerken en de Zeelandbrug, reikt haar geschiedenis tot diep in de middeleeuwen. In historische stadjes, in karaktervolle dorpen en in het landschap is veel bewaard gebleven van de strijd om het bestaan en de strijd tegen de krachten van de natuur. Schitterende monumenten weerspiegelen perioden van grote welvaart en ambitie.

Verhalen

De vertellingen van Schouwen-Duiveland zijn de moeite waard en omvatten lessen over verleden, heden en toekomst. Veel daarvan is bewaard in de afzonderlijke musea van het eiland. Als je de verhalen van de musea bij elkaar optelt heb je een schitterend pallet van dit aan verhalen schatrijke eiland. De musea vormen dan ook samen de 'Schatkamers van het eiland'.

Vereniging

Het eiland Schouwen-Duiveland telt acht musea die samenwerken in de VMSSD. De musea werken samen om de verhalen van het eiland effectief te ontsluiten voor de bewoners en bezoekers van het eiland. De samenwerking nam een aanvang door het samenvoegen van de voormalige zes tot één gemeente op Schouwen-Duiveland op 1 januari 1997. Eerst in de vorm van een Platform en vanaf 2012 als Vereniging. Met de vorm van rechtspersoon vereniging kunnen, namens de aangesloten musea, over samenwerkingsprojecten beter afspraken worden gemaakt met partners zoals overheden, cultuuraanbieders, fondsen, sponsoren en leveranciers van diensten en producten.

Doel

De diversiteit aan onderwerpen en de betekenis daarvan vormen een bron van inspiratie met lokale, regionale, nationale en zelf internationale betekenis. Kleine meer lokale musea en grote publiekstrekkingen vullen elkaar aan. Het doel van de samenwerking is een bijdrage te leveren aan een goed bewoners-, bezoekers- en vestigingsklimaat: een boeiend en bruisend eiland waar veel te beleven is.

Zingeving

Enkele musea hebben een professionele staf, echter alle 8 musea kunnen alleen bestaan dankzij het vele vrijwilligerswerk. De musea bieden een scala aan interessante werkzaamheden en bieden zingeving aan de tijdsbesteding van jong en oud in de diverse woonkernen van het eiland.

Gezamenlijk

Met het motto 'alleen ga je sneller, samen kom je verder' werken de musea samen aan de volgende onderwerpen:

- **Educatie** voor jongeren en bijdragen aan de leerdoelen van de scholen
- **Promotie** en communicatie naar de doelgroepen, dagtoeristen, verblijfstoeristen en bewoners
- **Collectiebeheer** inventarisatie en registratie van het erfgoed
- **Presentatie** verbetering expositie door uitwisseling van kennis en objecten
- **Vrijwilligers** werven, boeien en binden
- **Bedrijfsvoering** delen van kennis over ondernemerschap, administratie en inkoop
- **Huisvesting** delen van kennis en informatie

Musea

De volgende musea zijn lid van de VMSSD:

- **Brusea** Bruinisse
- **Brouws Museum** Brouwershaven
- **Ceramuseum** Zierikzee
- **De Burghse Schoole** Burgh-Haamstede
- **Museumboerderij Goemanszorg** Dreischor
- **Museumhaven Zeeland** Zierikzee
- **Watersnoodmuseum** Ouwkerk
- **Stadhuismuseum** Zierikzee

3 Samenwerking

In het verslagjaar is de volgende capaciteit ingezet voor de gezamenlijke actie:

- Allereerst is er de vrijwillige capaciteit die onder andere door de verschillende musea wordt ingezet. Zo is ook het werk van het bestuur van de VMSD vrijwilligerswerk zonder onkostenvergoeding.
- Op de tweede plaats worden specifieke projecten door de VMSD uitgevoerd ter versterking van de samenwerking. Deze projecten worden gefinancierd uit eigen middelen (subsidie gemeente) en aangevuld door gelden van fondsen en subsidiegevers.
- Op de derde plaats wordt de samenwerking ondersteund door professionele inzet. De gemeente Schouwen-Duiveland stelt budget beschikbaar voor het versterken van samenwerking en educatie. Met dit budget kan een vast kernteam worden aangesteld die in deeltijd werken. Het gaat om een coördinator, een educatie medewerker en een PR-promotie medewerker. Met het beschikbare budget kunnen daarnaast beperkt extra diensten en producten worden ingekocht en daarmee heeft de VMSD een basis voor aanvullende fondsenwerking.

De ontwikkelingen en resultaten van de samenwerking worden hierna gerapporteerd voor achtereenvolgens de thema's organisatie, educatie, promotie en presentatie. Tot slot worden de VMSD financiën verantwoord.

Organisatie

SAMENSTELLING BESTUUR

In het verslagjaar is de samenstelling van het bestuur ongewijzigd gebleven. Albert Scheffers heeft rol van voorzitter, Dick Kooman bevindt zich in het 4^e zittingsjaar van het penningmeesterschap. De rol van secretaris wordt vervuld door Siemco Louwerse. Conform de code Cultural Governance zal in het verslagjaar 2024 een rooster van af-treden worden opgesteld.

BEZOEKERSAANTALLEN

De bezoekersaantallen zijn na de door Coronamaatregelen opgebroken jaren weer op aan het krabbelen. Opgemerkt wordt dat het Cameramuseum sinds 2018 is gesloten geweest en in 2022 heropend in de Korte Sint Janstraat in Zierikzee. Derhalve zijn over de jaren 2020-2021 geen bezoekersaantallen opgenomen.

Bijna alle musea hebben, met uitzondering van het Brouws Museum, een opgaande lijn qua bezoekersaantallen 2023 te pakken. Per saldo wisten de 8 musea 70.552 bezoekers meer te ontvangen dan het voorgaande jaar.

Museum	2020	2021	2022	2023	Toe- of afname t.o.v. 2022
Brouws museum	1.502	1.166	1.311	1.207	-104
Brusea	1.671	1.402	1.278	2.072	+794
De Burghse Schoole	817	1.550	2.354	3.034	+ 680
Museumboerderij Goemanszorg	2.002	3.608	4.698	6.034	+ 1.336
Museumhaven Zeeland	2.972	5.590	7.900	9.890	+ 1.990
Watersnoodmuseum	61.779	53.000	76.323	137.548	+ 61.225
Stadhuismuseum	10.043	10.173	15.217	19.242	+ 4.025
Cameramuseum			619	667	+ 606
Totaal	80.786	76.489	109.700	179.694	+ 70.552

ONTWIKKELPERSPECTIEF

In januari 2018 is een toekomstvisie voor de VMSD gepresenteerd onder de titel "Schatkamers in verbinding", opgesteld door Berends Beleid & Advies. Het rapport ziet als belangrijke opgave voor de groep kleinere musea:

- meer lokaal draagvlak en de daaruit voortkomende aanwas van vrijwilligers;
- een rijker ingevulde profilering van de musea met wat meer eigentijdse beleving van het verhaal; en
- meer slagkracht in organisatie, communicatie en bedrijfsvoering.

Deze opgaven zijn door het adviesbureau BMC uitgewerkt in concrete voorstellen (sept.2018). Het rapport constateert dat de kleinere musea economische en maatschappelijke belangrijke waarden hebben. Ze vergroten de aantrekkelijkheid van het eiland en geven zingeving aan de lokale erfgoedgemeenschappen. De verdergaande samenwerking tussen de kleinere vrijwilligersmusea richt zich voornamelijk op:

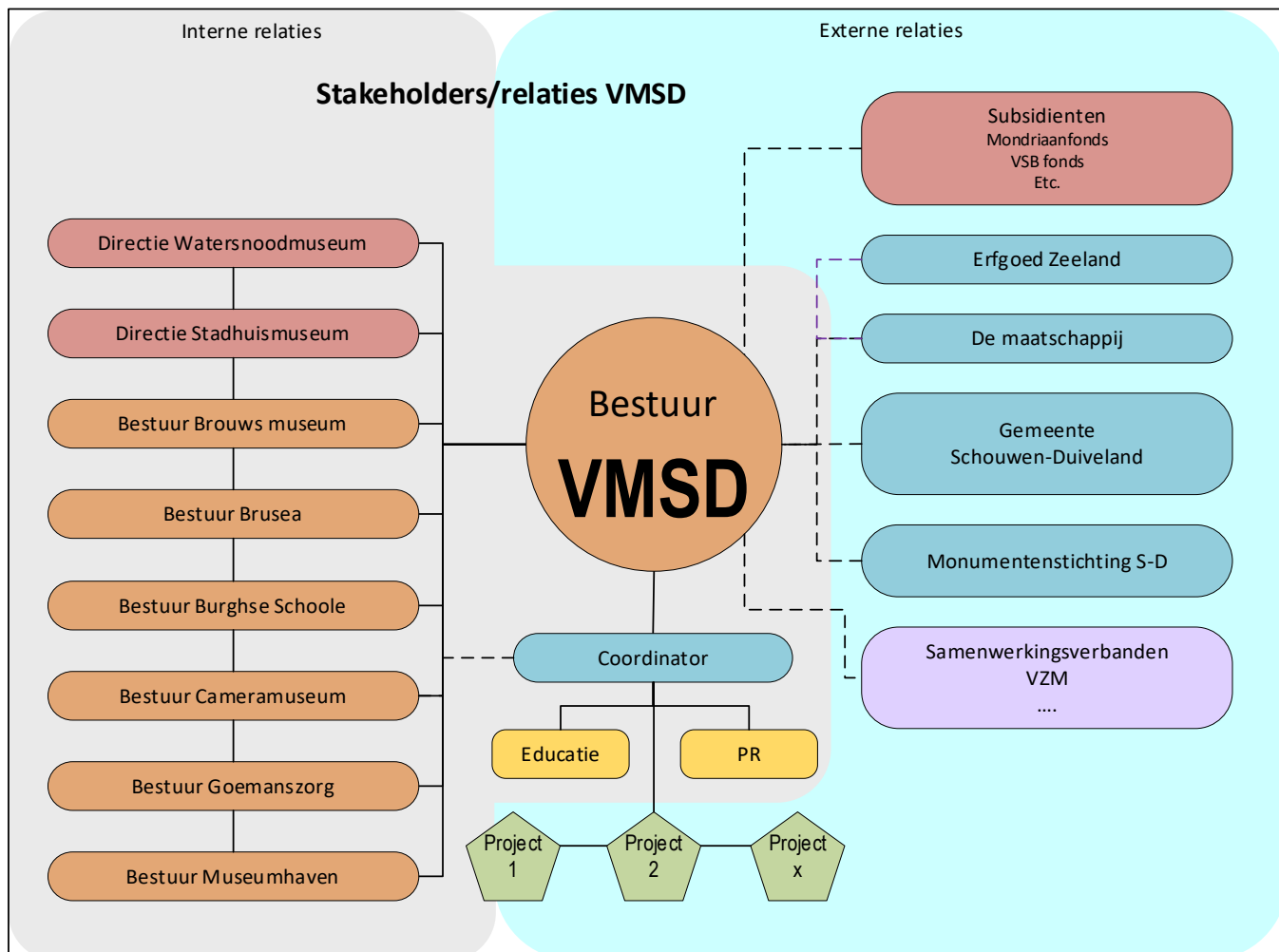
- het toewerken naar de profilering op de eigen hoofdthema's, die in het rapport zijn uitgewerkt als onderdelen van het 'Verhaal van Schouwen-Duiveland';
- ter versterking van de presentatie het opstellen van een gezamenlijk collectiebeleid en een adequate uitwisseling van collectie;
- de gezamenlijke introductie van het 'Verhaal van Schouwen-Duiveland met een gezamenlijk programma wissel-tentoonstellingen, een gezamenlijk programma museumeducatie en gezamenlijke publiciteit en marketing.

Kernteam

Dit ontwikkelperspectief is unaniem door de VMSD-ledenvergadering aanvaard en is vigerend beleid van de vereniging. Voor het benutten van de potentie is slagkracht nodig voor de vrijwilligersmusea. Naast de educatiemedewerker en promotie- en marketingcapaciteit werkten we met een coördinator, samen was dit het zogenaamde kernteam. Dit kernteam zorgt voor professionele inzet voor de kleinere musea en functioneert sinds 2020.

Het kernteam bestond in 2023 uit Anne van Hekke als educatie medewerker en Regina Op de Beek als PR- en marketingmedewerker; voorzitter Albert Scheffers functioneerde als coördinator. Het kernteam is in dit verslagjaar viermaal bijeengekomen voor overleg. Daarnaast is veelal via e-mail, telefoon of anderszins digitaal sturing gegeven aan het team. De gemeente Schouwen-Duiveland ondersteunt deze professionele van de twee kernteamleden met een financiële bijdrage.

Organisatie schematisch weergegeven

VRIJWILLIGERSWERVING

Musea werken met vrijwilligers en de musea kunnen alleen bestaan door vrijwillige inzet. Het vrijwilligersbestand vergrijsst in rap tempo en musea hebben gebrek aan nieuwe vrijwilligers. Het beeld dat musea ontmoetingsplaatsen voor de kernen kunnen worden is een onderwerp van groot belang en zal ook in de toekomst de nodige aandacht vragen.

Educatie

EDUCATIEF MEDEWERKER

De educatief medewerker is Anne van Hekke. Het afgelopen jaar heeft de educatie medewerker zich ingezet om haar ervaringen en expertise op het gebied van musea en educatie te verbinden met de behoeften van de musea op Schouwen-Duiveland. Wegens ziekte is zij in 2023 gedeeltelijk uitgevallen. Rianne Bakker heeft haar tijdelijk ondersteund in de werkzaamheden. Enkele aansprekende activiteiten zijn hierna weergegeven.

Regelmatig vinden er educatie overleggen plaats met de musea op het eiland. Hier komen vrijwilligers en medewerkers die zich bezighouden met educatie bij elkaar om o.a. de organisatie van het tweejaarlijkse project Doe-us! te bespreken en ervaringen uit te wisselen.

EDUCATIE ZICHTBAAR MAKEN

Het project: *Educatie Zichtbaar Maken* bevat het beschrijven van de educatieprogramma's van de musea en de digitale communicatie van deze programma's naar de scholen. De educatiemedewerker heeft samen met centrum KCE de programma's geïnventariseerd die via de site van centrum KCE kunnen worden aangeboden. De programma's zijn op een korte uitnodigende manier voor de scholen beschreven. Ze spitsen zich toe op de kerndoelen van het basisonderwijs. Elk jaar wordt er door de KCE een nieuw programma uitgebracht.

Het KCE is sinds dit jaar gaan werken met een nieuw systeem. Scholen kunnen via het systeem KCE aanmelden voor activiteiten, zo ook bezoek aan een museum. Ook het museum heeft toegang tot het systeem en daarbinnen een eigen account. Zo kan het museum contact leggen met de scholen.

REIZEN IN DE TIJD

Binnen het project *Reizen in de Tijd* door Zeeland ontwikkelen Erfgoed Zeeland, Cultuurkwadraat, de drie regionale cultuureducatiebureaus met basisscholen en musea een doorlopende leerlijn erfgoededucatie. Musea kunnen aansluiten door lessen te ontwikkelen die toegevoegd kunnen worden op de website van *Reizen in de tijd*. De educatiemedewerker ondersteunt de musea bij de ontwikkeling van lessen. In 2023 is een tweede project voor het Watersnoodmuseum afgerond.

DOE-US!

Doe-us! is een project voor de groepen 7 en 8 van de basisscholen van het eiland. Het doel is dat alle leerlingen van groep 7 en 8 meer te weten komen over het eiland waarop ze wonen. Ze doen dat door twee musea tijdens de Doe-Us! week te bezoeken. Doe-Us! 2023 was een groot succes.

Promotie

PUBLICITEIT

Het gezamenlijk zoeken van publiciteit en bekendheid van de musea is een activiteit die al langer in de praktijk wordt uitgevoerd. Het gaat daarbij om communicatie naar de verschillende doelgroepen en de inzet van verschillende media daarbij. In dit kalenderjaar zijn de onderstaande acties uitgevoerd;

- Advertenties en afspraken met media, in totaal 20 stuks.
- Persberichten en foto's geselecteerd campagne 2023
- Culturele agenda's bijgehouden
- Vier folders 'Schatkamers van het Eiland' (NL, ENG, DUI, FR) ontworpen en gedistribueerd
- Wandelgids 'Wandelen rond musea' gecreëerd en uitgebracht (NL en DUI)
- Marktkraam op Zomerbries georganiseerd en ingericht
- Banier ontworpen

Doorlopend publiciteitswerk

- Bijhouden huidige website, Facebook, Instagram
- Rode museumfolders doorlopend aanvullen

Wandelgids

In het voorjaar van 2021 is er een wandelgids gemaakt '**Wandelen rond de Musea**'. Zeven cultuurhistorische wandelingen vanuit een museum op Schouwen-Duiveland. Korte wandelingen van ongeveer 1 uur langs grote diversiteit aan natuur en cultuur. Het boekje vond gretig aftrek bij de bezoekers van de musea. Om het Cameramuseum toe te voegen is er een herdruk nodig van de wandelgids. In 2023 zijn dan ook de eerste stappen naar het vernieuwen van de wandelgids genomen en is de Duitse versie uitgekomen.

Doe-us week

- Doe-us! Magazine, editie 2023

SOCIAL MEDIA

Conform de aanbevelingen in de nota 'Schatkamers in Verbinding' is het PR- offensief verder vormgegeven, vooral gericht op de inzet van de social media. De opdracht is betaald vanuit het samenwerkingsproject. Het bureau TSTP is met de uitvoering belast. De online zichtbaarheid van de VMMSD is aanzienlijk verbeterd. Online heeft de VMMSD naamsbekendheid verworven, de community groeit nog steeds en de posts krijgen de benodigde likes. Op Instagram vallen we zelfs op bij diverse andere musea in binnen- en buitenland. Doordat zij onze berichten liken,

komen hun volgers ook in aanraking met de VMSSD en de musea. Online een identiteit opbouwen kost tijd. Door de kracht van herhaling en regelmatig zichtbaar zijn, raken online bezoekers vertrouwd met de VMSSD en haar musea. De VMSSD heeft onder meer volgers op Facebook en op Instagram. Het is de bedoeling dat er verder zal worden gebouwd aan naamsbekendheid op de social media.

VMSSD WEBSITE

Alle openingstijden van de musea werden ook vermeld op de website van de VMSSD. Daarnaast is nieuwe algemene informatie aan de website toegevoegd en zijn de educatieprogramma's van de musea voor de basisscholen via de website toegankelijk gemaakt.

4 PROJECTEN

AUDIOTOUR 2DISCOVER

De audiotour is in 2021 opgezet met subsidie vanuit het Kickstartfonds. Dit fonds heeft tot doel de musea te ondersteunen in het coronaproef maken. Zes musea zijn voorzien van een 2Discover audio-rondleiding.

COLLECTIEREGISTRATIE

De kwaliteit van het gezamenlijke cultuurhistorisch product is een belangrijk item in de afzonderlijke musea. Het verhaal per museum kan door het aanpassen van de collectie, het uitwisselen van collectieonderdelen of depotmaterialen sterk aan kwaliteit winnen. Voorwaarde hiervoor is een gezamenlijke uniforme collectieaanpak. In 2020 is door "Erfgoed Zeeland" hiervoor een belangrijke basis gelegd. Met het verbeterplan kleine musea wordt aangegeven hoe de musea zich kunnen verbeteren om nog aantrekkelijker te worden voor het publiek. In 2021 heeft EZ een ronde langs de musea gedaan met de vraag voor deelname aan de aangeboden constructie. Geen van onze leden is destijds op dit bod ingegaan. Er was onvoldoende draagvlak om een overstap te maken naar een nieuw systeem. Registreren van objecten blijft in 2024 een actueel vraagstuk, zeker gezien mogelijkheden van openbare digitale ontsluiting van collecties.

BUSVERVOER

Gezamenlijke promotie is één van de uitgangspunten van de samenwerking binnen de VMSSD. Waar het Stadhuis-museum Zierikzee en het Watersnoodmuseum regelmatig groepen ontvangen kunnen de kleine musea hulp gebruiken voor het werven van groepen.

Voorsortend op het beleid van de gemeente in het kader van Maatschappelijke ondersteuning (beleidslijn 9.7) om te voorkomen dat inwoners in een kwetsbare situatie in een sociaal isolement belanden, is aan het einde van dit verslagjaar een start gemaakt met een plan om juist deze groep met vanuit de VMSSD georganiseerd busvervoer naar de kleine musea te halen. Aangezien de uitvoer van dit project pas in het verslagjaar 2024 kan worden gestart, is in de jaarrekening 2023 een budget van €20.000,- gereserveerd om busritten te verzorgen van- en naar de zes kleine musea. Deze voorziening zal worden aangeboden aan zorginstellingen en particulieren via bijvoorbeeld een beroepsvereniging of een dorps huis. Tevens zal worden bekeken of deze vorm van vervoer ook aanvullend kan zijn op de bestaande, maar te krappe voorzieningen voor scholen. Om de organisatie van dit busvervoer te verzorgen is een coördinator aangesteld die het project zal trekken. Daarvoor is binnen bovengenoemde reservering een onkostenvergoeding van maximaal €4.000,- gereserveerd.

VINDIQU

De musea van de VMSSD hebben allen een sterke binding met de (geschiedenis van) de omgeving. Daarom zijn lokale bewoners, maar ook ouderen een belangrijke doelgroep. Door de digitale rondleidingen verzorgd door VindiQu kunnen kwetsbare ouderen die niet meer mobiel zijn de verhalen van de musea beleven, zonder dat daarvoor een beroep hoeft te worden gedaan op het zorgpersoneel. De ouderen kijken via een scherm naar een live rondleiding en kunnen zelfs vragen stellen of reageren. Voor deze drempelverlagende voorziening is een bedrag van €10.280,- gereserveerd.

COÖRDINATOR VRIJWILLIGERS

De instroom van nieuwe vrijwilligers is voor veel culturele instellingen een uitdaging. De meeste musea, zoals ook binnen de VMSSD, draaien grotendeels op vrijwilligers. Met de vergrijzing en de huidige trend van twee inkomens per gezin is het verkrijgen van nieuwe vrijwilligers een moeilijke opgave. De leden van de VMSSD hebben daarom besloten in het verslagjaar 2024 een coördinator aan te stellen die de huidige stand van zaken en de behoeftes van de besturen van de zes kleine musea binnen de gemeente in kaart brengt en vervolgens een start maakt met de werving van nieuwe enthousiaste vrijwilligers die een deel van deze taken kunnen oppakken. Tevens zal bij de besturen van de zes kleine musea worden geïnventariseerd welke behoefte aan ondersteuning er nog meer is. Voor dit project is in de Jaarrekening 2023 een bedrag van €30.000,- gereserveerd.

Financieel verslag 2023

Hiervoor verwijzen wij naar het accountantsrapport van WEA.